

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Фінанси страхових організацій"

вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробник:

**Федишин М.П., доцент кафедри фінансів і кредиту,
к.е.н., доцент**

Профайл викладача:

<https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/fedyshyn-majya-pylypivna>

Контактний тел.:

+380501621006

E-mail:

m.fedyshyn@chnu.edu.ua

Консультації:

**он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю**

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна призначена для поглиблення здобувачами теоретичних і практичних знань з питань фінансів страхової організації. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам набути додаткових загальних і фахових компетентностей що дасть можливість використовувати їх у подальшій роботі за обраним фахом при організації фінансів страхових організацій з метою нарощення капіталізації страхового бізнесу, збільшення обсягу отриманих страхових премій, примноження прибутків від різних видів діяльності, чіткого планування та ефективного формування й розміщення страхових резервів, визначення достатності капіталу та ліквідності активів. Дисципліна «Фінанси страхових організацій» належить до блоку вибірових освітніх компонент, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні та практичні знання з питань організації формування, розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів страхових компаній, методів, принципів, інструментів управління фінансовою діяльністю страховика та забезпечення її безпеки. Отримані знання та вміння можуть бути використані випускниками на посадах менеджерів у страхових і перестрахових організаціях, андерайтерів, актуаріїв, фінансових аналітиків, фінансових консультантів, експертів, економістів, ризик-менеджерів, держслужбовців профільних установ, науковців.

3. Пререквізити. Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Фінанси страхових організацій», - це «Фінанси», «Страхування».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Фінанси страхових організацій» сприяє поглибленню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації щодо фінансових ресурсів страхових компаній;
- здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях як професійної самореалізації;
- здатність застосовувати знання страхового законодавства у сфері регулювання фінансового ринку.

Програмні результати навчання:

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері страхової діяльності;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні з питань формування, розподілу й використання фінансів страхових компаній.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	IV	VIII	3	90	2	11	22	-	-	57	-	залік
заочна	IV	VIII	3	90	2	4	6	-	-	80	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Сутність і структура фінансів страховика та особливості їх організації												
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації Мета: розглянути економічну сутність фінансів страхових компаній, з'ясувати особливості їх організації	15	2	2	-	-	11	15	1	-	-	-	14
Тема 2. Грошові надходження страховиків Мета: ознайомити з видами грошових надходжень страховиків	15	2	4	-	-	9	15	-	-	-	-	15
Тема 3. Страхові резерви, їх склад, порядок формування та розміщення. Мета: розглянути сутність, склад, види страхових резервів, ознайомити з порядком їх формування та розміщення.	15	2	4	-	-	9	15	1	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	45	6	10	-	-	29	45	2	2	-	-	41
Змістовий модуль 2. Фінансові результати діяльності страховиків та їх оцінка												
Тема 4. Доходи, витрати та фінансові результати страховика Мета: розглянути особливості формування доходів, витрат, прибутку від страхової діяльності, з'ясувати механізм оподаткування страхових організацій.	15	2	4	-	-	9	15	1	2	-	-	12
Тема 5. Оцінка фінансового стану страхової організації Мета: окреслити економічні завдання, напрями, основні показники оцінки фінансового стану страхової організації	15	2	4	-	-	9	15	1	1	-	-	13

Тема 6. Управління фінансовою діяльністю та фінансова безпека страхової компанії Мета: розглянути необхідність, значення, складові менеджменту фінансової діяльності страхової компанії та способи і умови забезпечення її безпеки.	15	1	4	-	-	10	15	-	1	-	-	14
Разом за змістовим модулем 2	45	5	12	-	-	28	45	2	4	-	-	39
Усього годин	90	11	22	-	-	57	90	4	6	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Фінанси страхових організацій» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, підготовку презентацій індивідуальних завдань із запропонованого переліку, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Сутність фінансів страховика та особливості їх організації Завдання: 1. Розкрийте правові засади створення страхової організації як фінансової установи. 2. Розкрийте зарубіжний досвід організації фінансових ресурсів страховика. 3. Охарактеризувати види фінансових ресурсів на прикладі страхової компанії. 4. Визначіть принципи формування фінансів страхової організації. 5. Дослідіть мобілізаційну та розподільну функцію фінансів страхових компаній. 6. Визначте сутність фінансів страхових організацій як складову децентралізованих фінансів. 7. Схематично відобразіть джерела фінансових ресурсів на прикладі конкретної страхової компанії. 8. Надайте характеристику видам власного капіталу страхової компанії. 9. Надайте характеристику видам залученого капіталу страхової компанії. 10. Надайте характеристику видам позикового капіталу страхової компанії.	11	14
2	Тема: Грошові надходження страховиків Завдання: 1. Поясніть складові грошових надходжень від страхової діяльності та особливості їх формування. 2. Поясніть особливості формування грошових ресурсів від інвестиційної діяльності.	9	15

	3. Поясніть особливості формування грошових ресурсів від фінансової діяльності. 4. Дайте характеристики структури грошових потоків страховика. 5. Схематично відобразіть складові грошових надходжень страховика з огляду на двоїстий характер його діяльності. 6. Дайте характеристики видам страхових премій страхової організації. 7. Визначте собівартість страхової послуги та її склад. 8. Дослідіть імітаційні моделі формування грошових потоків страхової компанії.		
3	Тема: Страхові резерви, їх склад, порядок формування та розміщення Завдання: 1. Назвіть основні законодавчі вимоги до формування резервів страховика 2. Схематично відобразіть систему страхових резервів страхової організації, яка займається страхуванням життя та подайте їх характеристики 3. Схематично відобразіть систему страхових резервів страхової організації, яка займається ризиковими видами страхуванням та подайте їх характеристики 4. Охарактеризуйте методи розрахунку розміру резерву незароблених премій. 5. Проаналізуйте активи страхової компанії (на вибір) 6. Охарактеризуйте призначення резерву коливань збитковості. 7. Розкрийте мету формування резерву катастроф. 8. Розкрийте складові резерву довгострокових зобов'язань. 10. Охарактеризуйте складові резерву належних виплат страхових сум. 11. Розкрийте умови розміщення коштів страхових резервів. Якими категоріями активів вони мають бути представлені.	9	12
4	Тема: Доходи., витрати та фінансові результати страховика Завдання: 1. Охарактеризуйте сутність аквізаційних витрат. 2. Дайте характеристики інкасаційним витратам. 3. Охарактеризуйте призначення ліквідаційних витрат. 4. Розкрийте склад витрат на утримання страхової компанії. 5. Порівняйте фінансові результати декількох страхових компаній та визначте фактори, що вплинули на їх значення. 6. Охарактеризуйте види податків, що сплачують страхові компанії. Розкрийте особливості оподаткування прибутку страхової компанії. 7. Охарактеризуйте основні групи доходів на прикладі страхової компанії. 8. Охарактеризуйте склад доходів від інвестиційної та фінансової діяльності на прикладі конкретної страхової компанії. 9. Надайте характеристику основним групам витрат страховика на прикладі конкретної страхової компанії.	9	12
5	Тема: Оцінка фінансового стану страхової організації Завдання: 1. Дайте визначення поняття «фінансовий стан страхової компанії». 2. Розкрийте загальні принципи функціонування системи неперервного спостереження за фінансовим станом страхової компанії. 3. Охарактеризуйте основні завдання оцінки фінансового стану страхової компанії. 4. Розкрийте сутність поняття фінансової стійкості страхової компанії. 5. Охарактеризуйте фінансову стійкість страхової компанії як юридичної особи.	9	13

	6. Дайте характеристику фінансової стійкості страхової компанії за вимогами, що ставляться до страхових компаній як до суб'єктів фінансового ринку. 7. Дайте характеристику групам критеріїв за якими проводиться оцінка фінансової стійкості страхової організації. 8. Охарактеризуйте показники оцінки фінансової надійності страховика. 9. Дайте характеристику показнику рентабельність страхового продукту (послуг). 10. Проаналізуйте фінансовий стан страхової організації (на вибір).		
6	Тема: Управління фінансовою діяльністю та фінансова безпека страхової компанії Завдання: 1. Розкрийте особливості управління страховою діяльністю. 2. Розкрийте особливості управління інвестиційною та фінансовою діяльністю страхової компанії. 3. Розкрийте особливості планування грошових потоків страховика. 4. Розкрийте особливості інвестиційної діяльності європейських та американських страховиків. 5. Розкрийте зміст рейтингування страховиків. 6. Окресліть стратегії розвитку страхових компаній. 7. Визначте місце фінансової безпеки страхових компаній у системі забезпечення фінансової безпеки держави. 8. Розкрийте зміст системи фінансової безпеки страхових організацій. 9. Визначте фактори, що впливають на рівень фінансової безпеки страховиків. 10. Охарактеризуйте методи та інструменти забезпечення фінансової безпеки страхових компаній.	10	14
Усього годин		57	80

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
 - практичні методи (практичні роботи);
 - наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.
- ### Методи оцінювання:
- усне опитування;
 - письмове опитування;
 - тестування;
 - презентація результатів виконаних завдань;
 - аналітичні звіти;
 - розв'язування практичних ситуацій;
 - підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Фінанси страхових організацій» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичне питання з дисципліни, тестові завдання і виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичне питання (10 балів), 4 тести «правильно-неправильно» - по 2 бали (сумарно 8 балів), 4 тести «множинний вибір» - по 2 бали (сумарно 8 балів), виробнича ситуація (14 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

14 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити

змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації. У той же час тестові завдання вирішені з помилками.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються неточності, помилки у вирішенні тестів, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу, допущено помилки у тестових завданнях та виробничій ситуації.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10	40	100

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

1. Баранов А.Л., Баранова О.В. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2012. 215 с.
2. Вікнянська А. О., Федішин М. П. Оцінка фінансового забезпечення фонду соціального страхування України за 2017-2019 роки (на прикладі Чернівецької області). *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8753>
3. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.
4. Говорушко Т. А. Страхові послуги : 3-тє видання. Навч.посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 376 с.
5. Говорушко Т.А., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія. Київ: НУХТ, 2012. 376 с.
6. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
7. Журавка О. С., Темченко А. Р., Федорченко В. Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22(1). С. 117-122.
8. Журавка О.С., Діденко І.В., Колесник А.І. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5/5. С. 15-20.
9. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9155> (дата звернення: 01.08.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.8.88](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.8.88)
10. Нагайчук Н.Г., Гончаренко О.О. Фінанси страхових компаній: навч. посіб. Київ: УБС НБУ, 2010. 527 с.
11. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
12. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
13. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч.посібник; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 288 с.
14. Світлична О.С., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: навч.

посіб. Одеса: Атлант, 2015. 258 с.

15. Федішин М.П., Попова Л.В., Верещагіна О.Ю. Сучасні реалії ризик-менеджменту в страхових компаніях. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2021. Вип. 61. С.227-233. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/61_2021/43.pdf

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Національний банк України – <https://bank.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство фінансів України – <https://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. Інститут глобальних стратегій – <http://www.igls.com.ua/>
2. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – <https://razumkov.org.ua/>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua

Інші інтернет-джерела

1. Регулювання ринку небанківських послуг «спліт». Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/split> (дата звернення: 01.08.2022)
2. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://www.uainsur.com.ua>
3. Офіційний сайт Моторного транспортного страхового бюро України. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
4. Сайт Фориншурер. URL: <https://forinsurer.com/news?t15>
5. Путівник для небанківських фінансових установ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Guide-book_for_non-bank_financial_institutions.pdf?v=4 (дата звернення: 01.08.2022)
6. Нова модель регулювання ринку страхування в Україні від НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-opriyudniv-bachennya-maybutnogo-regulyuvannya-strahovogo-rinku-ukrayini> (дата звернення: 01.08.2022)
7. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування". URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 28.07.2022).
8. Показники діяльності страхових/перестрахових брокерів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
9. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
10. Показники діяльності страхових компаній URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).